

MIKA H. MARTIKAINEN
LT, neurologian dosentti
Turun yliopisto, lääketieteellinen
tiedekunta ja TYKS,
neurotoimialue

LEILA NIEMI-MUROLA
LT, anesteziologian ja
tehohoitolääketieteen dosentti
Helsingin yliopisto, Clincium
ja HUS Leikkaussalit, teho- ja
kivunhoito

Kirjoittajat toimivat
erikoislääkäriskoulutuksen
kehittämisen valtakunnallisina
koordinaattoreina.

Erikoislääkärikoulutuksen koejakso – muutakin kuin hyväksytty tai hylätty

Erikoislääkärikoulutuksen koejakson rakenne, tarkoitus ja toteuttamistapa ovat edelleen monelle koulutukseen hakevalle lääkärielle ja erikoistujien arviointiin osallistuvalla erikoislääkärielle epäselviä.

Uudistuvan erikoislääkärikoulutuksen tällä hetkellä näkyvin osa on valintamenettely erikoistumisohjelmiin. Vähemmälle huomiolle on jäänyt alustavasti valituksi tulleiden erikoistujien kuuden kuukauden koejakso, jonka suorittaminen hyväksytyksi on edellytys lopullisen opinto-oikeuden saamiselle.

Koejakson suorittamisen yksityiskohtaiset ohjeet ja asiaan liittyvät lomakkeet löytyvät lääketieteellisten tiedekuntien verkkosivuilta.

Yleislääketieteen koejaksolle on alan työtavoista ja käytänteistä johtuen laadittu hieman muista erikoisaloista poikkeava ohjeistus.

Koejakson tavoitteena on arvioida erikoistujan soveltuvuutta erikoisalalle.

Erikoistujalle tulisi muodostua realistinen käsitys alan erikoislääkärin työstä ja omista edellytyksistään sekä motivaatiostaan koulutautua alalle. Kouluttajien taas tulee muodostaa arvio erikoistujan kiinnostuksesta hakea tietoa

KIRJALLISUUTTA

- 1 Norcini JJ, Blank LL, Duffy FD, Fortna GS. The mini-CEX: a method for assessing clinical skills. *Ann Intern Med* 2003;138:476–81.
- 2 Mortaz Hejri S, Jalili M, Masoomi R, Shirazi M, Nedjat S, Norcini J. The utility of mini-clinical evaluation exercise in undergraduate and postgraduate medical education: A BEME review: BEME Guide No. 59. *Med Teach* 2019;Sep 15:1–18. doi: 10.1080/0142159X.2019.1652732. (Epub ahead of print)
- 3 Englander R, Flynn T, Call S ym. Toward defining the foundation of the MD degree: core entrustable professional activities for entering residency. *Acad Med* 2016;91:1352–8.
- 4 Brown DR, Warren JB, Hyderi A ym. Finding a path to entrustment in undergraduate medical education: a progress report from the AAMC core entrustable professional activities for entering residency entrustment concept group. *Acad Med* 2017;92:774–9.
- 5 Radabaugh CL, Hawkins RE, Welcher CM ym. Beyond the United States medical licensing examination score: assessing competence for entering residency. *Acad Med* 2019;94:983–9. doi: 10.1097/ACM.00000000000002728.

ja kehittää osaamistaan, valmiuksista toimia erikoisalalle tyypillisissä työtehtävissä ja toimenpiteissä sekä kyvystä työskennellä alalle ominaisissa tiimeissä ja työyhteisössä.

Koejaksolla arvioidaan myös erikoistuvan lääkärin vuorovaikutustaitoja sekä mahdollisia erityisosaamista ja paineensietokykyä.

ENTÄ JOS KOEJAKSO HYLÄTÄÄN?

Koejakson aikana lähikouluttaja ja erikoistuja käyvät aloituskeskustelun, välikeskustelun ja loppukeskustelun.

Aloituskeskustelun avulla koejaksolle laaditaan suunnitelma ja osaamistavoitteet, välikeskustelussa niitä seurataan. Palautteen avulla on tarkoitus edesauttaa koejakson tavoitteiden saavuttamista ja hyväksyttävää suoritusta. Loppukeskustelussa erikoistuja, lähikouluttaja ja lähiesimies arvioivat, miten erikoistuja on saavuttanut asetetut osaamistavoitteet ja miten osaaminen on kehittynyt.

Koejakson arviointiin osallistuu aina kolme henkilöä: erikoistujan lisäksi yleensä lähikouluttaja sekä lähiesimies. Koulutettavan lääkärin laaja-alaiseen ja varsin kokonaisvaltaiseen arviointiin ei ole laadittu erikoisalakohdaisia tarkkoja kriteereitä. Tässä vaiheessa arviointi perustuukin kouluttajalääkärin arvostelu-

opintoneuvonnan ja opintopsykologin palveluista voi olla hyötyä.

Allekirjoitettu koejakson arviointilomake toimitetaan erikoistumiskoulutuksen vastuuhenkilölle, joka tekee päätöksen koejakson hyväksymisestä.

TAVOITTEELLISUUTTA PITÄÄ LISÄTÄ

Erikoistumisoikeuden myöntämisestä tehtävän lopullisen päätöksen lisäksi koejaksolla tulee olla myös positiivinen, erikoistuvan koulutusta edistävä tehtävä.

Koejakso kannattaa nähdä erinomaisena tilaisuutena perehdyttää erikoistuva lääkäri erikoisalan keskeisimpiin osaamistavoitteisiin ja toiminnan peruseriaatteisiin. Huolellisesti suunniteltu koejakso antaa pohjan erikoistumiskoulutuksen seuraavan vaiheen yksilölliselle räätälöinnille.

Jakson suorittamiselle pitäisikin asettaa entistä selkeämmät, kunkin erikoisalan valtakunnallisesti määrittelemät tavoitteet ja valita menetelmät, joilla näiden saavuttaminen voidaan varmistaa. Työtä ei tarvitse aloittaa aivan alusta, sillä validoituja ja paljon tutkittuja kliinisen työn arviointimenetelmiä, kuten mini-CEX, on jo käytettävissä (1,2).

Erikoistumiskoulutuksen alkuvaiheeseen sijoittuvasta koejaksosta kannattaa rakentaa koulutuksen myöhempiä vaiheita tukeva intensiivikurssi. Parhaimmillaan sen aikana paitsi arvioidaan erikoistuvan lääkärin valmiuksia ja osaamisen kehittymistä, myös aktiivisesti ja suunnitelmallisesti kehitetään seuraavissa vaiheissa tarvittavia tietoja ja taitoja.

Samalla on hyvä tilaisuus perehdyttää erikoistuvia lääkäreitä kaikilla erikoisaloilla tärkeisiin lääkärin työn osa-alueisiin, kuten potilasturvallisuuden huomiointiin, sujuvaan vuorovaikutukseen ja moniammatilliseen tiimityöhön.

Tulevaisuutta voisikin olla nuoren lääkärin valmiuksien arviointi suhteessa kunkin erikoisalan koejaksolle määrittelemiin keskeisiin osaamistavoitteisiin (entrustable professional activities, EPA), joiden puitteissa arvioidaisiin erikoistuvan lääkärin valmiudet siirtyä koulutuksen seuraaviin vaiheisiin (3,4,5). Näin suunnitellun koejaksojen osaamistavoitteet arviointineen on määriteltävä valtakunnallisesti erikoisaloittain. ●

Koejaksolla ei ole tarkoitus verrata erikoistuvia toisiinsa tai etsiä huippusuorituksia.

kykyyn ja kokemuksen myötä muodostuneeseen käsitykseen siitä, millaisia valmiuksia menestyksekkäs erikoisalalla työskentely vaatii.

Koejaksolla ei ole tarkoitus verrata erikoistuvia toisiinsa tai etsiä huippusuorituksia, vaan poimia alalle soveltumattomat henkilöt, joiden kyvyt luultavasti pääsisivät paremmin esiin jollakin muulla erikoisalalla.

Jos koejakso hylätään, on hyvin tärkeää, että erikoistumaan pyrkinyt lääkäri ei jää yksin asian kanssa. Hylkäävän päätöksen perustelut tulee käydä perusteellisesti läpi kasvokkain. Samoin tällaisessa tilanteessa olisi suotavaa antaa erikoistuvalla tukea uuden suunnan löytämisessä lääkärin uralleen. Tässä yhteydessä myös yliopistojen

SIDONNAISUUDET

Mika H. Martikainen:
Ei sidonnaisuuksia.
Leila Niemi-Murolo: Muut yhteydet (Lääkäripäivien ohjelmatyöryhmän puheenjohtaja; Pro Medicon hallituksen puheenjohtaja (syyskuun 2019 loppuun asti); Taitoni Oy hallituksen jäsen).